

місцевого самоврядування) з метою забезпечення її гармонійного розвитку в Україні.

4. Конституційний розвиток у сучасному світі, будучи започаткованим у Європі декілька століть тому, продовжується й нині, поступово поглинаючи нові територіальні простори й не зовсім типові для європейської культури політико-правові середовища. Для європейських народів він видається не тільки «природним» (таким, що походить із сутності європейської ментальності, її античного минулого, християнських моральних цінностей, багатовікової боротьби за права людини), а й чи не єдиним можливим варіантом збереження європейської ідентичності, забезпечення благополуччя та демократичного майбутнього. Підтвердженням цього є як історія повоєнної (після Другої світової війни) Європи (відбудова зруйнованих економік, створення системи колективної безпеки, розбудова Європейського Союзу), так і події останніх років, коли перед європейською спільнотою постали нові загрози, пов'язані, зокрема, з активізацією міжнародного тероризму.

5. Україна, як і будь-яка інша європейська держава, має власний багатолітній досвід конституційного розвитку. Однак досягнення мети – становлення як «суверенної і незалежної, демократичної, соціальної, правової держави» (ст. 1 Конституції України) – є неможливим поза повноцінним процесом конституційного розвитку в сучасному світі. Останнє найбільш продуктивно можна було б реалізувати шляхом тісної взаємодії з іншими європейськими народами в межах єдиного політико-правового та соціально-економічного простору.

Строїч Вікторія Володимирівна,
здобувач ступеня вищої освіти магістр
Національної академії внутрішніх справ

ПРОБЛЕМА ВПРОВАДЖЕННЯ ТЕХНОЛОГІЇ ПРОФАЙЛІНГУ В ДІЯЛЬНІСТЬ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ

Однією з найбільш значущих проблем сьогодення є зростання рівня злочинності в умовах нестабільності сучасного суспільства. Це вимагає пошуку ефективних шляхів гарантування безпеки громадян. Тому у процесі конструювання

й реалізації професійної підготовки правоохоронців доцільно використовувати сучасні технології, які дадуть змогу співробітникам правоохоронних органів на високому рівні виконувати їхнє головне призначення. Одним із провідних напрямів розв'язання окресленої проблеми є розробка технологій профайлінгу, що надають можливість виявити ознаки підготовки протиправних дій на ранніх етапах. Отже, особливої актуальності набуває питання впровадження технології профайлінгу в діяльність правоохоронних органів.

Методологічним підґрунтям профайлінгу в діяльності правоохоронних органів можна вважати дослідження П. Екмана, В. Лабунської, Б. де Пауло, О. Фрай, В. Фрізена, М. Цукерман, К. Шерера та ін.

Назва професії «профайлер» уперше з'явилася наприкінці 70-х років ХХ ст., коли Д. Дуглас, професор Національної академії ФБР, заснував відділ біхевіористики й очолив програму досліджень «Особистісно-злочинне профілювання» [1, с. 72]. Водночас за сприяння ізраїльської авіакомпанії «Ель-Аль» було розроблено методика для виявлення терористів серед пасажирів аеропорту, яка стала складовою авіаційного профайлінгу. У 80-х роках американський дослідник П. Екман розробив методика, яка надала можливість оперативно й дистанційно визначати за мімікою емоційний стан людини. Вона лягла в основу сучасного профайлінгу в частині детекції брехні.

Профайлінг є однією з технологій, здатних попередити вчинення протиправних діянь, це система запобігання протиправним діям шляхом профілювання, тобто виявлення потенційно небезпечних осіб на підставі невербальної й оперативної діагностики. Більш докладно профайлінг можна розглядати як технологію оцінки та прогнозування поведінки людини на підставі таких характеристик, як вияви вегетативної нервової системи, емоційні стани, особливості мовлення, невербальні вияви, особливості зовнішності й інші інформативні ознаки.

У міжнародній юридичній практиці профайлінгом вважають практику поліції, що використовується для пошуку та затримання особи, яка вчинила злочин (кримінальний профайлінг), або для виявлення осіб, які, вірогідно, мають відношення до злочинної діяльності (поведінковий профайлінг).

Кримінальний і поведінковий профайлінги є допустимими й законними інструментами, які дають змогу найбільш ефективним способом розподіляти обмежені ресурси правоохоронних органів. Це гнучка система, яку можна використовувати як повністю, так і частково, варіанти застосування профайлінгу можуть різнитися залежно від місцевих умов, традицій, характеру загроз і ступеня ризику в конкретній ситуації.

У процедурі профайлінгу використовують загальнонаукові методи (аналіз, синтез, індукція, дедукція, гіпотетичний і системний методи моделювання, наприклад, побудови моделі дій потенційних правопорушників) і конкретно-наукові (спостереження, опитування, експрес психодіагностика, фіксація відхилень у поведінці) [2, с. 149].

Найбільш перспективними є такі напрями застосування профайлінгу:

- для забезпечення транспортної безпеки (транспортний або оперативний профайлінг);
- для забезпечення безпеки масових заходів
- в оперативно-розшуковій діяльності, під час складання психологічного портрета злочинця (кримінальний профайлінг);
- у діяльності дільничних уповноважених поліції, під час несення патрульно-постової служби на території, що обслуговується (територіальний профайлінг);
- під час проведення окремих слідчих дій (огляд, допит, обшук) (слідчий профайлінг).

З огляду на широке коло сфер застосування цієї технології, постає низка вимог як до процесу впровадження її в професійну підготовку правоохоронця, так і до особистості потенційного профайлера. На сучасному етапі впровадження профайлінгу вони зводяться до таких аспектів:

- дотримання етичних норм, прав людини під час використання технологій профайлінгу;
- розробка нормативно-правової бази регламентування профайлінгу;
- введення штатної одиниці «профайлер» з належним добром кадрів;
- забезпечення технічними засобами;
- інтеграція та адаптація зарубіжного досвіду;

– підготовка кваліфікованих інструкторів, розроблення методичної бази для навчання;

– забезпечення високого рівня оволодіння психологічними знаннями в процесі навчання. У межах профайлінгу необхідно застосовувати саме методи психології, адже акцентовано на процесах міжособистісної взаємодії, можливостях людського сприйняття до зчитування зовнішньої і внутрішньої інформації, формуванні й розвитку таких якостей, як спостережливість, проникливість і комунікабельність [3, с. 8];

– застосування під час навчання як фундаментальних, понятійних і психотехнічних знань із психології, так й ігрових, творчих методів, які активізують особистісний потенціал майбутнього фахівця, спрямовують і вдосконалюють процес професійної підготовки;

– використання соціально-психологічних тренінгів професійного й особистісного зростання, спрямованих на активізацію відповідних структур в особистості майбутнього спеціаліста;

– створення єдиного інформаційного простору з методології профайлінгу;

– упровадження уніфікованого методологічного підходу до формування типових або атипових профілів.

Поширення сфери застосування профайлінгу формує попит на відповідних фахівців – психологів і кримінологів, які мають комплексні та специфічні навички й уміння. Таким чином, саме ґрунтовна професійна підготовка є необхідною передумовою забезпечення успішної професійної діяльності правоохоронця.

Перспективи подальшого дослідження полягають у визначенні парадигмально-методологічного підходу до профайлінгу, пошуку ефективних шляхів його впровадження в професійну підготовку правоохоронців.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Черкасова Е. С. Профайлинг как метод создания психологического портрета потенциального преступника на этапе организации предварительного расследования / Е. С. Черкасова // Вестник НГУ. – 2013. – № 1. – С. 72–75. – (Серия «Право»).

2. Подільчак О. М. Кримінологічний профайлінг – реалізація вчення про особу злочинця / О. М. Подільчак // Право і суспільство. – 2017. – № 4. – С. 149–150.

3. Профайлінг. Технології предотвращення противоправных действий : учеб. пособие / [Ю. М. Волынский-Басманов, В. Ю. Волынский, М. Е. Каменева и др.]. – М. : Закон и право, 2012. – С. 8–9.

Стус Вікторія Іванівна, старший викладач кафедри філософії права та юридичної логіки Національної академії внутрішніх справ

ІДЕЯ ВЗАЄМОБУМОВЛЕНOSTІ ГРОМАДЯНСЬКОЇ НАЦІЇ ТА ПРАВА

Заявлена ідея лежить в основі розв'язання низки проблем сьогодення. Якщо те, що здається нагальною справою, не потрапляє у фокус філософської уваги, її витонченого аналізу, воно обертається на мінливу незначущість, поспіх і необхідність постійного виправлення. Нагальним і пекучим є шотландський, каталонський синдроми, Брекзїт, оскільки напружено трансформується світова політика; пекучою є втрата Україною контролю над частиною своїх кордонів і територій. Філософ не виписує рецепт, не підмінює політика, він дає найширший горизонт можливості розв'язати конкретну проблему. Звернімося до філософії Ю. Хабермаса, сучасного німецького дослідника раціональної комунікації, проблем громадянського суспільства та демократії, думки якого є здобутком світового рівня.

У культурі постіндустріальної цивілізації, на думку вченого, філософія втрачає статус «верховного арбітра», «управительки справжніх законів», але продовжує залишатися «гарантом раціональності» [1, с. 187], отримує бажаний успіх в комунікативній парадигмі, у гібридних дискурсах з конкретною наукою, постачаючи ідеї без висування абсолютистських претензій. Філософія в кооперації з правом не тільки генерує ідеї, які перетворюються на емпіричні гіпотези, а й виконує роль диференціатора та медіатора культурно-ціннісних особливостей специфічних логік, експертних культур у дискусії про істину,